A vörösszárnyú keszeg

ÍRTA ÉS FÉNYKÉPEZTE | DR. JUHÁSZ LAJOS tanszékvezető egyetemi docens, a Magyar Haltani Társaság alelnöke

FOTÓ | BARRY BLAND – Cultiris Képügynökség

A *Magyar Haltani Társaság* immár tizedik alkalommal meghirdetett internetes szavazásán minden eddiginél lényegesen nagyobb érdeklődés közepette született meg a döntés. A szakmai grénium az előzőekhez hasonlóan most is három őshonos fajt ajánlott választásra. Ezek még úgy is 11 ezernél több jelölést kaptak, hogy a rendszerbe történt szabálytalan beavatkozás miatt több mint kétezer szavazatot érvényteleníteni kellett.
A voksok 44 százalékával végül a horgászok körében kedvelt *vörösszárnyú keszeg* került az első helyre és lett az *Év hala 2019* cím birtokosa. A különleges szaporodásáról ismert *szivárványos ökle* 32 százalékkal másodikként, míg a hazánkban az élőhelyek szűkössége miatt szórványosan előforduló *sebes pisztráng* 24 százalékkal harmadikként végzett.

Közeli rokona a bodorka

Talán nem véletlen a szavazók választása, hiszen egy ismert halról van szó. Ezt azzal is bizonyíthatjuk, hogy az ismert halkutató *Vásárhelyi István* a „Magyarország halai írásban és képekben" (1961) című művében nem kevesebb, mint huszonkét népi nevét sorolja fel. *Pintér Károly* a „Magyarország halai" című könyvében (1989) már huszonkilenc nevet említ, amelyek egyaránt a vörösszárnyú keszegre vonatkoznak.
Az Év hala a *pontyalakúak rendjén* belül a fajokban leggazdagabb *pontyfélék családjának* a tagja. Keszegféle, amelynek az

általános tulajdonságai érthetően a rokonaira emlékeztetnek. Teste kétoldalról lapított, pikkelyezettsége teljes. Nevében a „szárny" szó az úszóira utal, amelyek látványosak és színesek. *Herman Ottó* a Magyar Halászat címmel megjelent könyvében (1887) így jellemzi: „A test zömök, magas; héjja kemény, erősen odaforrott, nagy pénzekből alakúl; a hasúszószárnyakon túl a has éles, kemény-ormós pénzekkel vértezett; a száj homlokfelé nyíló, kicsiny; zuga csak az orrnyilások vonaláig ér; néhány úszó mindig haragos-vérvörös."
Lefordítva az ízes szavakkal leírtakat, azt mondhatjuk: leglátványosabb külső jegyei az ivadékkorból már kinőtt halunknak a piros hasúszók, a farok alatti úszó és a farokúszó. A mell- és a hátúszókban a piros szín elmosódottabb. Különösen látványos a „szárnyak", azaz az úszók élénkpiros színe az ívási időszakban.
Fiatal korában könnyű összetéveszteni a közeli rokon *bodorká*val. A gyors megkülönböztetés egyik lehetősége a hát- és a hasúszók egymáshoz viszonyított helyzetének vizsgálata. A bodorka esetében ezek függőleges vonal mentén erednek, míg a vörösszárnyú keszegnél a hátúszó jól láthatóan hátrébb ered, mint a hasúszók kezdete. A bodorka szájnyílása középállású, ám a vörösszárnyú keszegé felső állású, és ez elárulja, hogy táplálékát nem a mederfenéken, hanem a magasabb vízrétegekben, olykor a vízfelszínen keresi. Az utóbbi faj szeme sárgás, esetleg narancsvörös, annak ellenére, hogy egyik legismertebb népi neve *pirosszemű kele*. Ezzel szemben a kifejlett bodorka szemgyűrűje piros.

egész Európában széleskörűen elterjedt

A vörösszárnyú keszeg májusban-júniusban szaporodik, amikor a víz már legalább 18-20 Celsius-fokra melegszik. Az ikrákból néhány nap alatt kelnek ki az apró hallárvák, amelyek vízinövényeken függenek egészen a szikzacskó felszívódásáig. Az ivadék planktonikus szervezetekkel táplálkozik, majd a kifejlett halak vegyes táplálkozású étrendre térnek át, jobbára azonban növényi koszton (fonalas algákon, fiatal növényi hajtásokon, rügyeken, magvakon) élnek.
Az Év hala nemcsak hazánkban gyakori, hanem egész Európában széleskörűen elterjedt. Földrészünkön – a magas északi és a legdélebbi régiók kivételével – sokfelé előfordul. Az área folytatódik Nyugat-Ázsiában is. Hazánkban tipikus élőhelyei a növényzettel dúsan benőtt, nádasokkal tagolt állóvizek, vagyis tipikus stagnofil (állóvízhez kötött) faj.
A folyóvizeket kerüli, még a lassú sodrású vizeket is. A nagyobb állóvizek nádszegélyeinek tiszta vizeiben a leggyakoribb halnak számít. A fiatalabbak csapatokban mozognak, míg a nagyobb példányok már kevésbé csoportosulnak. Hosszú életű faj, de ennek ellenére a legnagyobb példányok is csak kivételesen érik el az egy kilogrammos tömeget.
A vörösszárnyú keszeg a *„Hej halászok, halászok"* kezdetű népdal főszereplője. Apró horoggal, állati csalival (vékony gilisztával és csontkukaccal) horgászva gyakori zsákmány lehet. A vízi táplálékláncban fontos prédaállata a ragadozó fajoknak, főként a *csukán*ak, ritkábban a *süllőn*ek. Kevesen gondolják, hogy a nagyobb, növényekkel gazdagon betelepített akváriumban milyen látványos lehet nyolc-tíz, élénkpiros úszójú vörösszárnyú keszeg, így az Év hala a természetet varázsolhatja a lakásunkba. A nádasok közötti tisztások vizében úszkáló keszegek látványa élményt jelenthet számunkra, még akkor is, ha csak megfigyeljük őket, és nem horgászunk rájuk.

Kedvelt élőhelyei a holtágak

Jellemző élőhelyei a növényzetben gazdag állóvizek és mocsarak

Tipikus élettere a Balatonon